

Ústav světových dějin

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Lenka Šínová

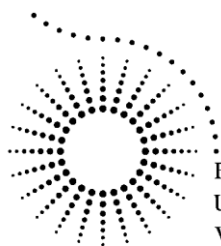
Proměny tzv. kamaril v ruských dějinách 18. století

Diplomová práce Lenky Šínové se zaměřila na proměny kamaril ruských panovníků, kteří vládli v letech 1730-1762, tj. na období vlády Anny Ivanovny, Ivana VI. (regenta Ernsta Johanna Birona a regentky Anny Leopoldovny) a Alžběty Petrovny. Autorka si stanovila cíl: *„I když byly režimy těchto vládců odlišné, najdeme osobnosti, které se dokázaly udržet u moci za vlády hned několika z nich. Proto se pokusím nalézt odpověď na otázku, proč se to některým lidem podařilo. Zajímá mě, zda měli nějaké společné rysy, které by je předurčovaly k úspěchu. Také se pokusím zjistit, zda se jejich postavení nějakým způsobem proměňovalo nebo zda bylo konstantní.“*

V úvodu autorka zdařile předložila úvahu o využitelnosti pamětí (memoárové literatury), ale z obecného pojetí nepřešla k hodnocení využitých pamětí z ruského prostředí, ale začala se věnovat rozboru edice Sbornik imperatorskago ruskago istoričeskago občestva. Teprve poté se vrací k hodnocení pamětí - Christoha Hermanna von Mansteina, vévody Ernsta Johanna Birona, hraběte Burkharda Christoha Münnicha, hraběte Ernsta Johanna Münnicha, knížete Jakova Petroviče Šachovského, Vasilije Alexandroviče Naščokina, Ivana Ivanoviče Neplujeva, carevny Kateřiny II.

U hodnocení pamětí českého vydání carevny Kateřiny II. mohla upozornit na řadu edičních pochybení. České vydání bohužel neobsahuje poznámkový vysvětlující aparát, který by pomohl čtenáři orientovat se v složitých vztazích na ruském dvoře, který by komentoval tehdejší mezinárodní politiku a poukázal na nepřesnosti, polopravdy a nepravdy, jichž se carevna dopustila. S rozdílem mezi gregoriánským a pravoslavným (juliánským) kalendářem si překladatelka pamětí velké starosti nedělala. Dále vycházela z vydané korespondence několika diplomatů a návštěvníků (návštěvnic) Ruska.

Při hodnocení využitě odborné literatury L. Šínová uvedla zajímavou skutečnost: *„V knihách ruských autorů se čas od času objevují úplně totožné pasáže, přičemž chybí odkazy na*



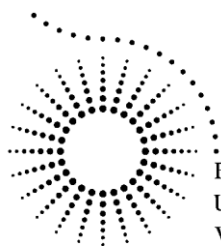
Ústav světových dějin

literaturu nebo jsou nedostatečné, takže je velmi složité poznat, zda opisuje jeden historik od druhého nebo zda citují tentýž pramen.“ Mohla to ovšem ihned dokumentovat na příkladech.

Autorka se samozřejmě seznámila s dílem současných ruských historiků a hlavních znalců dějin 18. století - Jevgenije Viktoroviče Anisimova, Nikolaje Ivanoviče Pavlenka, Igora Vladimiroviče Kurukina. Z historiků věnujících se dílčím tématům navazuje na Leonida Levina, Viktora Petroviče Naumova, ze starších prací využila děl Kazimierza Waliszewského a „klasika“ Sergeje Michajloviče Solovjova. U mimoruských studií dala přednost spíše populárně vědním pracím (Mina Curtiss, Phillip Longworth, Robert Nisbet Bain a d.), ze starších prací se odvolává na studie Ernsta Hermanna. Autorka využila i řadu studií z odborných časopisů (Voprosy istorii, Novaja i novejšaja istorija, Historický obzor, Slovanský přehled, Slavic Review ad.). Škoda, že neměla k dispozici biografii Alžběty Petrovny od Francine-Dominique Liechtenhan(ové), jejíž přednášku na FF UK navštívila. Celkově se opřela o studium klíčových anglosaských, ruských, německých a českých prací.

Ve druhé kapitole předložila pokus o definování kamarily. Opřela se především o studii ELLIOTT, J. H., BROCKLISS, L. W. B., *The World of the Favourite*, New Haven 1999 (mohla rozepsat jejich křestní jména). Kamarilu stejně jako pojem absolutismus definovala přehledně, bohužel poněkud stručně.

Ve třetí kapitole se věnovala nástupu Anny Ivanovny na trůn, následným změnám ve státní správě, carevniným povahovým vlastnostem, nejbližším rádcům tj. anenské kamarile. Tu představila formou medailonků jejich hlavních představitelů – Birona, Münnicha, Ostermanna ad. V podkapitole 3.5 se pokusila jejich vliv komparovat a došla k závěru: *„Ačkoliv měli Annini nejbližší spolupracovníci řadu špatných vlastností, za něž byli kritizováni, nelze jim upřít, že se výborně vyznali ve svých oborech. Ostermann vedl úspěšnou zahraniční politiku, Münnich zmodernizoval armádu, takže ruští vojáci nyní patřili k nejlepším v Evropě. Navíc zpronevěry, korupce a zneužívání moci se objevovaly ve všech evropských státech. Hlavním problémem Anniných nejbližších spolupracovníků tedy byl jejich německý původ. Ruská šlechta, která pomohla Anně obnovit samoděržaví, se domnívala, že přednost bude dána jí a když se tak nestalo, cítila se rozhořčena.*“ Dílčí problém je v 18. století psát o „německém



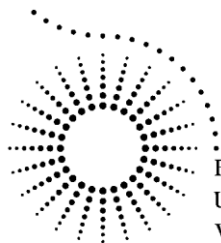
Ústav světových dějin

původu“, ale chápu, že má na mysli cizince, kteří pocházeli z německých zemí či pobaltské oblasti.

Čtvrtá kapitola mapuje vývoj anenské kamarily za krátké vlády Ivana VI., zaměřila se na příčiny rozsáhlého mocenského boje mezi nejvlivnějšími členy tohoto uskupení. U shrnutí této kapitoly jsem postrádal úvahu nad tím, proč Anna Leopoldovna nebyla schopna vládnout stejně razantně a úspěšně (ve smyslu udržení se na trůnu) jako Anna Ivanovna či Alžběta Petrovna. Pátá kapitola věnující se alžbětinské éře kopíruje svým rozvržením třetí kapitolu. Šestá kapitola předkládá srovnání kamaril, přičemž srovnává panovnice, favority, personální složení kamaril a politicky nejúspěšnější osobnosti. Zjištěné poznatky autorka zopakovala ve stručném závěru.

Text je velmi kvalitní odbornou studií, která detailně popisuje vývoj ruského dvora v 18. století. Autorka se vyvarovala faktografických chyb, opřela popis o velmi kvalitní zdroje a předložila značně erudovanou faktografickou studii. Místy se pokusila o vlastní interpretaci a komparaci. Jádrem jejího zájmu jsou personální vazby na dvoře, proto se snaží vypočítávat co nejvíce osobností, které mohly mít vliv na panovnici (panovníka). Stejně tak uvádí řadu událostí s přesnou datací, je znát, že se snaží o co největší faktografickou korektnost. Metodologicky se autorka pevně drží politických dějin, přesahy do sociálních dějin či politologie jsou pouze naznačeny. Poznámkový aparát svědčí o detailní znalosti daného období, biografické poznámky jsou velmi hodnotné a přesné, nicméně například osobnosti Bestuževa Rjumina mohla věnovat samostatnou podkapitolu a vyšla by se tak příliš obsáhlé poznámce pod čarou.

Diplomantka pracovala během diplomového semináře s mimořádnou pílí a zaujetím, což se projevilo na precizním osvojení si základních metod práce historika, perfektní bibliografické přípravě, pečlivém seznámení se s dosavadní odbornou a populárně vědní literaturou k danému tématu. Pasáže podepřené studiem nevydaných a vydaných dokumentů a odborné literatury se vyznačují vysokou kvalitou. Autorka vynikajícím způsobem využila prameny, často z nich cituje a vyvozuje příslušné závěry. V tomto směru její text zásadně překročil standardní kompilační úroveň diplomových kvalifikačních prací. Vedle originality tématu a heuristické základny je jejím nesporným kladem také jednoduchá a přehledná struktura.



FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE



Ústav světových dějin

Po formální stránce je studie standardně vybavena, plně vyhovuje požadavkům kladeným na tento typ práce. Jazyková stránka je na výborné úrovni, úprava práce vysoce profesionální.

Práci plně doporučuji k obhajobě a navrhuji na uznání za rigorózní práci pro udělení titulu PhDr.

Navrhované hodnocení: výborně

V Praze, 7. srpna 2012

Doc. PhDr. František Stellner, Ph.D.